

Dr. Noszlopi László: A világnézetek lélektana. Bp. 1937. A Szent István-Társulat kiadása. Stephaneum Nyomda Rt. (8-r., 436 l.)

Schwartz Elemér: A német köznyelvi ejtés iskoláinkban. Bp. 1938. Királyi Magyar Egyetemi Nyomda. (K. 8-r., 84 l.)

Ujvári Béla: Művészeti nevelés. Bp. 1937. Sylvester Irodalmi és Nyomdai Intézet Rt. (N. 8-r., 92 l.).

VEGYES.

Egy jeles német pedagógus emlékiratai az újabkori magyar népiszkolai mozgalmakról. A világháború éveiben egy rendkívül rokonszenves, a magyar közoktatásügy iránt melegen érdeklődő német pedagógus járt nálunk a magyar iskolák tanulmányozása végett. E jeles vendégünk *Richard Seyfert* volt, akkor a szászországi zschopauai tanítóképző igazgatója. Hazájában már akkor képzett pedagógus hírében állott s a népoktatás terén vezetésre volt hivatva. Már 1909-től kezdve a politikai életben is részt vett, birodalmi képviselő volt, majd a háború végén közoktatásügyi miniszter lett a szász kormányban. Aktív munkásságát századunk 20-as éveinek elején a miniszteri szék elhagyása után mint a pedagógia c. egyetemi tanára és egy magasabbrendű pedagógiai intézet, afféle tanítóképző főiskola igazgatója folytatta és 1931 őszén fejezte be. Főleg a népiszkolával, a népnevelés ügyeivel és a néptanítók képzésével foglalkozott teljes szakszerűséggel, mint aki maga is a néptanítói karból emelkedett ki és lett naggyá és érdeklődésével mindig leginkább ebben a körben maradt. Rendkívül gazdag irodalmi munkásságának egy része is ebbe a tárgykörbe tartozik, másik része azonban általános pedagógiai és didaktikai kérdéseket tárgyal *Menschenkunde*, *Arbeitskunde*, *Schulpraxis*, *Erziehung der Jünglinge*, *Didaktische Kunstform* s más hasonló tárgyú, igen elterjedt és számos kiadást elért műveiben. Seyfert egyike volt a munkaiskola legkitartóbb híveinek és harcosainak akkor, mikor az ilyen pedagógiai reformeszméknek még küzdeniök kellett az érvényesülésért. A XX. század magyar pedagógusai közül többen, főleg néhai Quint József igen nagyra becsülték Seyfert nevelői gondolkodását, tudós egyéniségét és tanügyi reformtörpekvéseit s élénk szellemi összeköttetésben álltak az újabkori német pedagógia e jelesével, ki Kerschensteinerrel, Gaudiggal, Scharrelmannnal egy sorban küzdött a jobb iskoláért.

Seyfert nagyon tevékeny, érdemekben gazdag s irodalmi sikerekben is kiváló életpályája befejezéseül nyugalomba vonulása után most emlékiratait is közzétette s szerénységét, de egyben érdemét is jellemző módon emlékezőseinek ezt a címet adta: *Lebensbuch eines Lernenden*, aminek értelme ebben az esetben az, hogy „egy folyton és állandóan tanulni vágyó és valóban mindig tanuló és okuló férfiú”, törekvéseinek és szellemi küzdelmeinek az utókorra nézve tanulságos képét kapjuk ez „életkönyv”-ben.

Sok-sok érdekes pedagógiai eszme, terv, kísérlet, törekvés, kezdemény története közben, melyekre Seyfertnek nagyon megkapó és közvetlen hangon

írott emlékezései kiterjednek, különösen érdekesek reánk nézve azok a lapok, melyeken a magyarországi pedagógusokkal való személyi kapcsolatairól s a magyar népoktatási ügyekről szól. E szellemi és baráti-összeköttetések tárgyalása során elbeszéli Quint Józsefnek 1912. és 1913. évi látogatásait az annabergi tanítóképzőben, hol Seyfert akkor működött s e látogatásoknak eredményeit, úgy, amint azok Quint Józsefnek a magyar tanítóképzés alakulására vonatkozó terveiben és munkálataiban, melyekkel Seyfertet megismertette, tükröződtek. Egy Budapesten felállítandó s ma is pium desideriumként szereplő tanítóképző pedagógiai főiskolának 1914-ben, a világháború kitörése után fölmerült tervéről volt szó. Ezekbe a tárgyalásokba, melyeket Quint már mint a közoktatásügyi minisztériumban a tanítóképzés ügyeinek referense folytatott, sokat bevitt Seyfert gondolataiból. S a német tudós most élete alkonyán hálásan emlékszik meg ezekről az ő eszméit méltányló egykori terekvésekről, melyek immár, úgy mint Quint markáns alakja, a magyar tanítóképző mozgalmak multjához és történetéhez tartoznak. 1917-ben maga Seyfert járt nálunk, akkor már mint nevezetes német politikus és meghívott pedagógiai szónok a német—magyar fegyverbaráti egyesülésnek egy gyűlésén a magyar parlament remek palotájában, melynek szépségéről és a gyűlésről magáról, hallgatóságának nagy érdeklődéséről elragadtatással szól. A budai tanítóképzőben lakott s Quintnek kalauzolása mellett ismerkedett meg a magyar tanítóképzéssel s általában az egész magyar tanügygel, a vezető magyar pedagógusokkal és tanügyi férfiakkal. Quint — mondja Seyfert — akkor sok mindent megmutatott neki, amit mint a legkiválóbb magyar tanítóképző intézetnek, a budainak igazgatója s később a tanítóképzők miniszteri referense a Zschopauban nyert ösztönzések és tapasztalatok alapján létesített. Azok a lapok, melyeket Seyfert emlékiratai e látogatásnak szentelnek, különösen érdekesek s mindenkor kedvesek lesznek a magyar tanítóság előtt. Elmondja e lapokon, hogy mikor 1917 júniusában mint a fegyverbaráti egyesülés szónoka Budapesten járt, az alkalmat erre a Tanítóképzőintézeti Tanárok Országos Egyesületének negyedszázados jubileuma adta. Ez a testület kért szónokot a fegyverbaráti egyesülés berlini központjától és Quint intenciója szerint Seyfert személyének kiküldetését javasolta. Seyfert megkapván a megbízatást, a magyar tanítóképzőintézeti tanárság kérelmére a német tanítóképzés reformjára vonatkozó terveit ismertette. Elismerőleg említi emlékirataiban, hogy abban a körben, melyben beszélt, a német nyelvet akkor még úgy megértették, mintha második anyanyelvünk lett volna. Előadásának megtartása után itt tartózkodása alatt mindvégig a magyar kormány vendégeként szerepelt. Hálásan emlegeti a magyar vendégszeretetet és magyarországi élményeinek szépségét. Megismerte nemcsak Budapest „magas színvonalú kultúráját“, hanem az országot is jellemző vidékeiben. Budapest mindenféle típusú iskoláját meglátogatta és tanulmányozta. Megcsodálta a székesfőváros szép iskolaépületeit, hiszen Bárczy István akkoriban fejtette ki nagyszerű tevékenységét a fővárosi iskolaügy első fölvirágoztatásában. Egy mezőgazdasági leányiskolát is meglátogatott s nem győzi dicsérni annak szellemét. Ez a gyakorlatias leánynevelő intézet valószínűleg az Amizoni-intézet

volt. Kár, hogy Seyfert nevét és helyét nem említi ez iskolának. Nagy elismeréssel szól egy leányiskoláról, mely apácák vezetése alatt állott. A magyar női zárdák nevelőmunkája azokban az években kezdett virágzásnak indulni Seyfert különösen azt csodálta meg a zárdái iskolában, hogy az apácák teljesen modern természettudományi oktatásban részesítették növendékeiket. Német pedagógus vendégünk — emlékiratai szerint — a magyar néptanítói karral is kapcsolatot keresett és talált s két egész napot töltött körükben. Nyolcnapi magyarországi tartózkodás után „mély benyomásokkal” hagyta el a „vendégszerető országot.” „Megcsodáltam a nagyszerű erőfeszítést, melyet a magyar tanügyi kormányzat és a tanítóóság a közoktatásügy kiépítésében kifejt s büszkeséggel töltött el, hogy a német szellem befolyása is jótékonyan érezhető e törekvésekben.” Megemlíti, hogy a legnagyobb pedagógiai szakkönyvtárban (nem tünik ki, hogy a Fővárosi Pedagógiai Könyvtárról vagy az akkor még fennállott s igen virágzó Országos Pedagógiai Könyvtárról van-e szó) több volt a német, mint a magyar könyv. Természetesen nem gondolt arra, hogy a pedagógiai irodalom minden nemzet nyelvén sokkal kisebb mértékű és terjedelmű a németnél, e különlegesen pedagógus nemzet szakirodalmánál.

Egyéb magyar pedagógiai baráti kapcsolatait is szívesen említi Seyfert emlékirataiban, így a viszontlátogatást a Magyar Tanítószövetség részéről, melyben 1917 őszén otthon Németországban része volt. Erről szólván, büszkén hangoztatja örömét, melyet a magyar tanítóegyesület üdvözlő irata szerzett neki, mert a magyar tanítóóság kedves udvariassággal a német pedagógusnak további tanácsaira is bejelentette igényét és kérését.

A magyar pedagógiai élet munkásai meglegegedéssel vehetik tudomásul a magyar tanügy iránt nyugalma napjaiban is rokonszenvének tanújelét adó ősz német pedagógusnak a magyar iskolai törekvésekről és teljesítményekről szóló elismerését. Bár sok hasonló barátja akadna ügyünknek az ellenséges vagy legföbblebb közömbös európai közvéleményben.

gy. á.

Tánics Mihály (1799—1884) pedagógiai reformeszméi. Takácslegényből lett, a budai preparandia elvégzése után, gimnáziumi tanár. Szélsőséges írásai miatt két ízben került börtönbe. 1848. március 15-én a nép szabadította ki. Mint képviselő 1871. februárban indítványt nyújtott be a képviselőházhoz a közoktatás és a köznevelés tárgyában. Ez külön kisdud füzetben is megjelent (Pest, 1871, 27 lap), amely 33 pontban foglalja össze javaslatait. A párság és az országban elburjánzott némettség ellen intézett ádáz támadásainak mellőzésével kultúrtörténeti szempontból érdekesnek tartjuk a 24. pont felelevenítését, amelyben kívánja, hogy a) „Buda-pesti egyetemül a Károly-kaszárnya helyisége jelöltessék ki”, majd így folytatja: „Az ország minden részében található oly szegény és árva gyermekek számára, kik a községi iskolában *rendkívüli észtehetőségüknek* félreismerhetetlen jeleit adják — ha ezek száma néhány ezerre rüg is — egy intézetet szervezni, melyben ezek kellő felügyelet mellett ingyen lakást, étellemezést és ruházatot nyernének, hogy tanulmányukat folytathassák, mit különben szegénységük miatt nem tehetnének. b) Egy másik, szinte azon épületekben (Károly-kaszárnya) fölállítandó intézet-

ben mindazok helyt nyernének, kik a művészet valamely ágára szánták magukat s arra hivatást is tanúsítanak. c) Egy harmadik — a főnebbiekekhez hasonló szervezettel — intézet lenne az, melyben mindazon nem-magyar ajkúak találnának helyet, kik az országos magyar nyelv megtanulását tűzik ki maguknak egyik főfeladatukul. d) A negyedikben a buda-pesti munkás ifjak nyerhetnének oktatást, kiképeztetést. Hogy mind a négy intézetben — valamint egyéb felső iskolában is — az előadási nyelvnek a magyarnak kell lenni, magától értetődik. e) Ezen helyiségekben már eleve is egy nagyobbsterű oly terem alkottassék, mely legalább 3—4 ezer embert befogadhasson; e terem szolgálhat mindennemű egylet nagyobbsterű gyűléshelyéül is.“

Az ember szinte a pedagógia jövő zenéjét vélné itt hallani. kf.

Oroszország és az Amerikai Egyesült Államok iskoláiról tartott előadásában *John L. Tildsley*, a newyorki iskolák volt tanfelügyelője megállapította, hogy amíg az amerikai iskolák nem fékezik az alacsonyabb teljesítményekre irányuló mozgalmat, Szovjetoroszország egyetemes nevelési rendszerével Amerikát megfosztja külön nagyhatalmi állásától. Tildsley az amerikai iskolák teljesítményeinek ezt az egyenlősítő alsó fokát egyrészt annak a közvéleménynek tulajdonítja, amely a rosszul értelmezett demokrácia nevében, a képességekre való tekintet nélkül, valamennyi gyermek számára ugyanazt az oktatást kívánja; másrészt a „progresszív“ nevelés népszerűségének, amelynek hívei azt vallják, hogy a gyermek érdeklődése megbízható útmutatással szolgál saját tanulmányainak megválasztására. Folytatólag megállapítja az előadó, hogy Szovjetoroszország és az Egyesült Államok, amelytől amaz a forradalom elején kölcsönözte legtöbb oktatásügyi eszményét, nevelés dolgában egymást ellentétes irányban igyekeznek felülmúlni: Oroszország alaposság, pontos ismeretek és fegyelem dolgában, Amerika az egyének, szabadságnak, alkotó tehetségnek erősebb hangsúlyozásával, amihez hozzájárul a teljesítmények általános csökkentése, avégből, hogy mindenki számára ugyanazokat az előnyöket biztosítsa, tekintet nélkül egyéni képességeire. kf.

MAGYAR PAEDAGOGIAI TÁRSASÁG.

1937. december 18-án tartott felolvasó ülésünkön *Friml Aladár* elnökölt és ketten olvastak fel. 1. *Bognár Cecil: Diáktipusok.* 2. *Nozlopi László: A fiatalok életfelfogása és az életfelfogás nevelése.* (Székfoglaló.)

1938. január 15-én *Huszt József* elnöklésével tartott felolvasó ülésünk tárgysorozata ez volt: 1. *Lukács György: A német nemzeti szocializmus pedagógiai elvei.* 2. *Dékány István: A pedagógiai szeretet és gyakorlati szerepe az iskolában.*

Felelős szerkesztő: Nagy J. Béla, felelős kiadó: Padányi-Frank Antal.

27.344. — K. M. Egyetemi Nyomda, Budapest VIII, Múzeum-körút 6. (F.: Thiering Richárd.)